

ගොවි කටයුතු අංශයේ නව පනත්

ගොවි කටයුතු ක්ෂේත්‍රයට අදාළ වැදගත් පනත් දෙකක් වන ජනාවාස පනත හා ඉඩම් ප්‍රවර්ධන පනත පිළිබඳව මෙම ලිපිය ලියැවී ඇත.

ඉඩම් පෙරළියේ නවෝදය සමඟ බිහි වූ ජනතා සංවිධාන අතුරින් ජනාවාස පෙරමුණ ගනී. ජනාවාස තරුණ තරුණියන් ස්ථිර සමාජ මට්ටමකට පත් කරන මෙම පනත කෘෂිකර්ම හා ඉඩම් අමාත්‍යාංශයේ මගින් ඉදිරිපත් කෙරුණකි. පනතේ පරමාර්ථ හා ක්‍රියාදාමයන් මෙම ලිපියෙන් විස්තර කෙරේ.

ජනාවාස පනත

මෑතදී ගොවි කටයුතු අංශයේ සම්මත කෙරුණ නීති රීති වලින් ඉඩම් ප්‍රතිසංස්කරණ පනත ඉතාමත් වැදගත් සමාජ පෙරලියක් ඇති කළ නීතියක් හැටියට හඳුන්වන්නට පුළුවනි. අසාධාරණ විදියට තිබුණු ඉඩම් අයිතිය වෙනත් රටවල මෙන් නොව, ඉතාමත් සාමකාමීව ජනතාව වෙත පැවරුණා. මේ ඉඩම් වලින් සැහෙන කොටසක් උගත් තරුණ තරුණියන්ට භාර දී තිබෙන්නේ ඒවායේ ගොවිතැන් කටයුතු, සත්ව පාලනය ආදිය ආරම්භ කරලා ඉඩම් දියුණු කරන ගමන් ම රටේ සංවර්ධනයටත් දායක වී තමන් ගේ ජීවනෝපාය උපයා ගැනීමට යි. මේ ඉඩම් වල තමයි, ජනාවාස පිහිටුවා තිබෙන්නේ. අද ජනාවාස 180 කට ආසන්න සංඛ්‍යාවක තරුණ තරුණියෝ 20,000 ක් විතර ගොවිතැන් කටයුතු, සතුන් ඇති කිරීම ආදිය මගින් තමන් ගේ දිවිපෙවත ගෙනියනවා.

නීති රැකවරණ අවශ්‍ය ඇයි?

තරුණ පිරිසක් එකතු වෙලා රජයට තිබෙන ඉඩමක ආවාට ගියාට ගොවිතැන් කටයුතු කළාට ඒ අය ගේ තත්ත්වය පුරක්ෂිත වන්නේ නෑ. ඒවගේ ම ඒ අයට නීතිමය බලතල කිසිවක් ලැබෙන්නේ නෑ. ඇතැම් විටක ඔවුන් හට නීතියේ පිහිට -සළසා නොදුන්- නොත් අනාගතය අවිනිශ්චිත තත්ත්වයකට පත් වන්නට පුළුවනි. මේ තරුණ තරුණියන් ගේ ශ්‍රමයත්, ඔවුන් ගේ සේවා නියුක්තියත්, ආරක්ෂා කිරීම ඉතාමත් වැදගත් කාරණයක් වූ හෙයින් ජනාවාසවල සාමාජික සාමා-

ජිකාවන්ට නීතිමය රැකවරණයක් ලබා දීම අවශ්‍ය උනා.

අරමුණු

ක්‍රියාත්මක වන ජනාවාස ආයතන වශයෙන් සවිමත් පදනමක් මත පිහිටුවා ඒවාට නීතිමය බලතල ලබා දීම අරමුණු කර ගෙනයි, ජනාවාස පනතක් ඉදිරිපත් කලේ. ඇතැම් සමිති ජනාවාස හැටියට ලියා පදිංචි කිරීම, මෙම ජනාවාසවල කටයුතු විධිමත් කිරීම, ඒවා පරිපාලනය කිරීම ආදී කරුණු ඉටු කිරීම සඳහා ජනාවාස කොමිසන් සභාවක් පිහිටුවීම සඳහාත් ජනාවාස ඒකාබද්ධ සංගමයක් පිහිටුවීමටත් අළුත් ජනාවාස පනතින් ඉඩකඩ සැලසෙනවා.

නීතිමය රැකවරණ

වයස අවුරුදු 18 කට නොඅඩු ශ්‍රී ලංකාවේ පුරවැසියන් හට සමිතියක් හද ගෙන ඒ සමිතිය ජනාවාස යක් හැටියට ලියා පදිංචි කරන ලෙස ඉල්ලා සිටීමට මේ පනත යටතේ පුළුවන් වෙනවා. ඒ උනත් එම සමිතියේ අරමුණු පහත සඳහන් පරිදි විය යුතුයි:

- i. කෘෂිකාර්මික ඉඩම් සාමූහිකව පාලනය කිරීම හා දියුණු කිරීම. සත්ව පාලනය හා කෘෂිමූල කර්මාන්තත්, ගෘහ කර්මාන්තත් සාමූහික වශයෙන් වැඩි දියුණු කිරීම දිරිගැන්වීම.
- ii. වැඩිම පලදාවක් හා වැඩිම සේවා අවස්ථාවන් සලසා ගැනීමට පුළුවන් වෙන හැටියට ඉඩම් උපයෝගී කර ගැනීම හා ඉටු කරන ලද වැඩවල ස්වභාවයත්, ප්‍රමාණයත් අනුව ලාභ බෙදා ගැනීම.
- iii. සාමාජිකයින් ගේ සමාජයීය හා සංස්කෘතික සංවර්ධනය.
- iv. යාබද ඉඩම්වල ගොවිතැන් කටයුතු කරන අය අතර සමූහ ගොවිතැන් ක්‍රමය දියුණු කිරීම.

v. ගොවිතැන් කටයුතුවල දී සාමාජිකයින්ට උවමනා කරන යන්ත්‍ර උපකරණ ආදී යෙදවුම් සපයා දීම.

සමිති ලියාපදිංචිය

අළුතින් සමමත කරල තියෙන ජනාවාස පනත අනුව ජනාවාස ලියා පදිංචි කිරීමටත්, ඒවායේ වැඩ කටයුතු පරිපාලනය කිරීමටත්, ජනාවාස කොමිසමක් පිහිටුවනවා. ඉහතින් සඳහන් කළ අරමුණු ඇතිව පිහිටුවා ගත්ත සමිතියක් ජනාවාසයක් හැටියට ලියා පදිංචි කරන ලෙස ඉල්ලීමක් මේ කොමිසම වෙත ඉදිරිපත් කරන්නට පුළුවනි. එවිට කොමිසම නියම කරන කොන්දේසි හා නීති රීති යටතේ කටයුතු කිරීමේ ගිවිසුමකට එළඹීමට යටත්ව එම සමිතිය ජනාවාසයක් හැටියට ලියා පදිංචි කරනවා.

ලියාපදිංචියෙන් සැලසෙන වාසි

- ❁ මෙයින් ලැබෙන වැදගත් ම වාසිය වන්නේ ලියා පදිංචි කිරීමෙන් පසුව ජනාවාස නීතිමය බලතල ඇති සංස්ථාවක් බවට පත්වීම යි.
- ❁ ඒවාගේ ම ජනාවාසයක අරමුණු මුදුන් පත් කර ගැනීමට ඉඩම් ප්‍රතිසංස්කරණ කොමිසමෙන් හෝ රජයේ ආයතනයකින් හෝ වෙනත් මාර්ගයකින් බද්දක් හැටියට ඉඩම් ලබා ගැනීමට, ලියා පදිංචි කරන ලද ජනාවාසයකට පුළුවන් වෙනවා.

ජනාවාස ඒකාබද්ධ මණ්ඩලය

- ❁ සියළු ම ජනාවාස නියෝජනය වන විදී යට ජනාවාස සංගමයක් පිහිටුවීම සඳහා ජනාවාස පනතින් ඉඩකඩ සැලසී තිබෙනවා. ජනාවාස ඒකාබද්ධ මණ්ඩලය කියන්නේ ඒ සංගමයට යි. පිහිටුවනු ලැබෙන්නේ පහත සඳහන් කරුණු සපුරාලීම අරමුණු කර ගෙන යි.

1. ජනාවාසවල ප්‍රතිපත්ති සකස් කිරීමට සහාය වීම.

2. කෘෂි යන්ත්‍රෝපකරණ හා අනෙකුත් යෙදවුම් සැපයීමෙහි දී හා බෙදා හැරීමේ දී සාමාජිකයින්ට සහාය වීම.

3. සාමාජිකයින් නිපදවන ද්‍රව්‍ය අලෙවියට සහාය වීම.

ජනාවාස කොමිසම

ඉඩම් ප්‍රතිසංස්කරණ කොමිසන් සභාවෙන් යටත් පිරිසෙයින් සාමාජිකයින් දෙදෙනෙකුත්, අමාත්‍යවරයා විසින් පත් කරනු ලැබෙන සාමාජිකයින් හතර දෙනෙකුත් ජනාවාස ඒකාබද්ධ මණ්ඩලය තෝරා පත් කරන සාමාජිකයින් තුන් දෙනෙකුත් ජනාවාස කොමිසමට අයිති වෙනවා.

කොමිසම සතු බලතල

ජනාවාස කොමිසමට බලතල හා කාර්යයන් රාශියක් අයිති වෙනවා. ඒවා අතරින් පහත සඳහන් කරුණු ඉතාමත් වැදගත් හැටියට සලකන්න පුළුවනි:

- අ. වංචල හා නිශ්චල දේපල අයිති කර ගැනීම. බද්දට හෝ කුලියට දීම හෝ උගස් කිරීම.
- ආ. ඉඩම් භුක්තිය හා ප්‍රතිසංස්කරණය සම්බන්ධව සෑම අංශයකම පර්යේෂණ පැවැත්වීම හා ඒවාට ආධාර අනුබල දීම.
- ඇ. ජනාවාස ලියා පදිංචි කිරීම.
- ඈ. ජනාවාසවලත්, ජනාවාස ඒකාබද්ධ මණ්ඩලයේත්, වැඩ විධිමත් කිරීම හා පරිපාලනය කිරීම.
- ඉ. ජනාවාසවලටත්, ජනාවාස ඒකාබද්ධ මණ්ඩලයටත්, කළමණාකරණ උපදෙස්, කාර්මික දැනුම හා විශේෂඥ උපදෙස් ලබා දීම.
- ඊ. ජනාවාසවලත්, ජනාවාස ඒකාබද්ධ මණ්ඩලයේත් ගිණුම් පරීක්ෂා කිරීමට කටයුතු සැලසීම.
- උ. ජනාවාස පනත යටතේ පනවනු ලැබෙන නීති රීතිවලට අනුව ක්‍රියා නොකරන ජනාවාසවල සභා විසුරුවා හැරීම ආදිය යි.

❁ ජනාවාසයක සාමාජිකයන් අතර හෝ එක් ජනාවාසයක් හා වෙනත් ජනාවාසයක් අතර යම් ආරවුලක් ඇති උනොත් ඒ ගැන කටයුතු කර තීරණය කිරීමේ බලතල කොමිසමට හිමි වෙනවා.

වත්මන් ජනාවාස

ජාතික රාජ්‍ය සභාවේ 1972 අංක 5 දරණ සමුපකාර සමිති පනත යටතේ ජනාවාසයක් වශයෙන් ලියාපදිංචි කරන ලද ජනාවාස මේ පනත යටතේත් ලියා පදිංචි කරනු ලැබ ඇති ජනාවාසයක් හැටියට සැලකෙනවා.

ඉඩම් ප්‍රවර්ධන ගාස්තු පනත

රටපුරා කෙරෙන සංවර්ධන යෝජනා ක්‍රම නියාවෙන් ඒ ඒ පළාත්වල ඉඩම් වටිනාකම නිරායාසයෙන් ම ඉහළ ගොස් ඇත. මෙම ඉඩම් සඳහා ඉඩම් හිමියන් ගෙන් ගාස්තුවක් රජයට ලබා දෙන ඉඩම් ප්‍රවර්ධන පනත ද ජාතික රාජ්‍ය සභාව මගින් සම්මත කර ඇත. මෙය වාරිමාර්ග, විදුලිබල හා මහාමාර්ග අමාත්‍යාංශය යටතේ ඉදිරිපත් කෙරුණකි.

රජය විසින් සම්පූර්ණයෙන් ම හෝ කොටසක් හෝ මුදල් යොදවනු ලැබූ යම් යම් සංවර්ධන යෝජනා ක්‍රම ඇති කළ ප්‍රදේශවල ඒවායේ ප්‍රතිපලයක් වශයෙන් ඉඩම් වටිනාකම වැඩි වී ඇති අවස්ථාවන්හි දී ඒ ඉඩම් වෙනුවෙන් 'ප්‍රවර්ධන ගාස්තුවක්' අය කිරීමට නීති රීති දැන් සම්මත වෙලා තියෙනවා. මේ පනත යටතේ සමහර ඉඩම් වෙනුවෙන් කිසියම් මුදලක් රජයට ගෙවීමට ඒවායේ අයිතිකරුවන්ට සිදු වෙනවා. මේ පනතෙහි දිවයිනේ යම් යම් ප්‍රදේශ 'ප්‍රවර්ධන ප්‍රදේශ' හැටියටත් 'ප්‍රතිලාභ ලත් ප්‍රදේශ' හැටියටත් ප්‍රකාශයට පත් කරන්නට විධිවිධාන සැලසී තියෙනවා. ප්‍රවර්ධන ගාස්තු අය කර ගනු ලැබෙන්නේ මේ ප්‍රදේශවලට අයිති වන ඉඩම් වලිනුයි.

ප්‍රවර්ධන ප්‍රදේශය

කිසියම් ප්‍රදේශයක රජයේ හෝ රාජ්‍ය සංස්ථාවක වියදමින් සංවර්ධන යෝජනා ක්‍රමයක් ඇති කිරීමේ හෝ පිහිටුවීමේ හෝ වැඩි

දියුණු කිරීමේ ප්‍රතිපලයක් වශයෙන් ඒ ප්‍රදේශයේ ඉඩම්වල වටිනාකම වැඩි වූනහොත් හෝ වැඩිවීමට ඉඩ ඇත්නම් ඒ ප්‍රදේශය 'ප්‍රවර්ධන ප්‍රදේශයක්' හැටියට ප්‍රකාශයට පත් කිරීමට පුළුවන්.

ප්‍රතිලාභ ලත් ප්‍රදේශය

කිසියම් ප්‍රදේශයක රජයේ හෝ රාජ්‍ය සංස්ථාවක වියදමින් සංවර්ධන යෝජනා ක්‍රමයක් ඇති කිරීමේ ප්‍රතිපලයක් වශයෙන් ප්‍රදේශයේ කෘෂිකාර්මික ඉඩම්වල පලදායීතාවය වැඩි වුවහොත් හෝ වැඩි දියුණු වීමට ඉඩ ඇති බව පෙනී ගියහොත් ඒ ප්‍රදේශය ප්‍රතිලාභ ලත් ප්‍රදේශයක් හැටියට ප්‍රකාශයට පත් කරන්න පුළුවනි.

ගාස්තු නියම කිරීම

ප්‍රවර්ධන ප්‍රදේශය හැටියට ප්‍රකාශයට පත් කරල තියෙන ප්‍රදේශයේ, සංවර්ධන යෝජනා ක්‍රමය ඇති කිරීමේ හෝ පිහිටුවීමට හෝ වැඩි දියුණු කිරීමට පෙර ඒ ප්‍රදේශයේ ඉඩම්වල වෙළඳ අගයත්, සංවර්ධන යෝජනා ක්‍රමය ඇති කිරීමෙන්, පිහිටුවීමෙන් හෝ වැඩි දියුණු කිරීමෙන් අවුරුද්දකට පසුව ඒ ඉඩම් වල වෙළඳ අගයත් තක්සේරුකර ගේ අදහස් විමසා පළමු කොට තීරණය කරනවා.

ඉන් අනතුරුව වෙළඳ අගය වැඩි වී ඇති ප්‍රමාණයෙන් සියයට පණහ (50%) බැගින් ප්‍රවර්ධන ගාස්තුවක් නියම කිරීමට මේ පනත යටතේ ඉඩකඩ සැලසී තියෙනවා.

අයකිරීම්

අ. ඉඩම් අක්කරයක් වෙනුවෙන් අවුරුද්දකට අය කළයුතු නියමිත මුදලක්;

ආ. එවැනි ඉඩමකට අවුරුද්දකට සපයනු ලැබෙන නියමිත ජල ප්‍රමාණයක් සඳහා වූ අවම ගාස්තුවක් හා ඒ නියමිත ප්‍රමාණයට වැඩියෙන් සපයන ලද ජලය සඳහා අමතර ගාස්තුවක්;

ඇ. එවැනි ඉඩමකට අවුරුද්දකට සපයනු ලබන මුළු ජල ප්‍රමාණය

භූත කරුණු එකක් හෝ වැඩි ගණනක් අනුව, ප්‍රතිලාභ ලත් ප්‍රදේශයක කෘෂිකාර්මික ඉඩම් වෙනුවෙන් ඉඩම් ප්‍රවර්ධන ගාස්තුවක් අය කර ගැනීමට මේ පනත යටතේ පුළුවනි.

ගෙවීම් පහසුකම්

ඉඩම් ප්‍රවර්ධන ගාස්තු නියම කරන නිලධාරියා විසින් ඔහු ගේ කැමැත්ත පරිදි තීරණය කළ විට විස්සකට වැඩි නොවන වාර්ෂික වාර මුදල් ගණනකින් එම ගාස්තුව ගෙවීමට පුළුවනි.

ගාස්තුවලින් නිදහස් කිරීම

කිසියම් අවුරුද්දක අයහපත් කාල ගුණ තත්ත්වයක්, කෘමි වසංගත රෝග පැතිරී යාම හෝ වෙනත් සමාන හේතූන් නිසා, ප්‍රතිලාභ ලත් ප්‍රදේශයක වගා කෙරෙන බෝග පාළු වූ අවස්ථාවක, අමාත්‍යවරයා විසින් නිකුත් කරනු ලැබෙන නියමයකින් එකී ප්‍රදේශය තුළ පිහිටි යම් ඉඩමක් ඉඩම් ප්‍රවර්ධන ගාස්තු ගෙවීමෙන් නිදහස් කිරීමට පිළිවන.

ප්‍රතිලාභ ප්‍රදේශයක් තුළ පිහිටි යම් ඉඩමක වගා කරන බෝගවලට, ඒ ඉඩමට ජලය සැපයෙන වාරිමාර්ග කර්මාන්තවල හෝ ජලය බෙදා හැරීමේ ක්‍රමයේ ඇති දෙපයන් හේතු කොට ගෙන යම් වර්ෂ යක දී හානි වුවහොත් ඒ ඉඩම සම්බන්ධයෙන් ඒ අවුරුද්ද වෙනුවෙන් ප්‍රවර්ධන ගාස්තුව ගෙවීමෙන් තමන් නිදහස් කරන ලෙස ඉල්ලා සිටීමට පිළිවන.

දිසාපති

මෙවැනි ඉල්ලීම් ඉදිරිපත් කළයුත්තේ හැම පරිපාලන දිස්ත්‍රික්කයකම ඉඩම් ප්‍රවර්ධන ගාස්තු නිලධාරියා වන ඒ දිස්ත්‍රික්කවල දිසාපතිවරුන් වෙත යි.

දූතට බදු ගෙවන ඉඩම්

ප්‍රවර්ධන ප්‍රදේශයක හෝ ප්‍රතිලාභ ලත් ප්‍රදේශයක සෑම ඉඩමක් ම සම්බන්ධයෙන් ඒවා දූතටමත් ගෙවන වෙනත් වරිපනම් හෝ අය බදු ආදියට අතිරේක වශයෙන් ප්‍රවර්ධන ගාස්තුව ගෙවිය යුතු ය.